

Партизанський рух на території України

За загальним визнанням, Велика Вітчизняна війна по праву називається всенародною. Безумовним підтвердженням цього є широкий розмах партизанського руху та героїзм патріотів-підпільників, які зробили свій неоціненний внесок у перемогу над фашизмом.

Перед Великою Вітчизняною війною, розглядаючи імовірність окупації противником частини території СРСР, радянським керівництвом вживався комплекс заходів із завчасної підготовки партизанського руху. Зародження партизанського руху припадає на літо 1941 року. За вказівкою командування Червоної Армії та керівництва партійних органів, після відступу радянських військ на окупованих територіях залишався актив (як правило, з числа керівників партійних та адміністративних установ) для розгортання партизанської боротьби. Перші радянські загони партизанів з'явилися наприкінці 1941 року під Черніговом, Сумами та Брянськом під керівництвом Миколи Попудренка та Сидора Ковпака. Ці групи й стали зародком пізнішого руху радянських партизан у лісах північної України.

Але, труднощі початкового етапу партизанського руху якраз і обумовила стратегічна помилка воєнно-політичного керівництва СРСР із згортання попередньої підготовки до партизанської війни.

Ще з 1925 р. розгортається мережа спецшкіл, що готували командирів партизанських загонів, радистів, підривників (серед випускників - десятків майбутніх командирів ушавлених партизанських загонів). П'ять спецшкіл Українського військового округу навчили 80 диверсійно-організаторських груп (600 професіоналів), здатних діяти в тилу супротивника. В українських лісах заклали 73 бази і сховища для диверсійних груп на особливий період.

Однак з 1934 року в СРСР узяла гору доктрина наступальної війни малою кров'ю на чужій території, і як наслідок - програму підготовки до війни в тилу поспішно згорнули, бази ліквідували, знищили навіть навчальні посібники. На жаль, до початку фашистської агресії в СРСР навіть не було налагоджено виробництво компактних рацій для партизансько-підпільних формувань. Ця помилка згодом коштувала великої крові.

Микола Попудренко(1906-1943) - Один з організаторів радянського партизанського руху на території України командир Чернігівського обласного партизанського загону. Загинув у бою з нацистами 6 липня 1943 року у Злинківських лісах Брянської області де й був похований.

Ковпак Сидір(1887-1967) - Один із керівників українського комуністичного руху опору в роки Другої світової війни, командир Путивльського партизанського загону. У 1941-1942 роках з'єднання Ковпака здійснило рейди в тилу ворога по Сумській, Курській, Орловській і Бердянських областях.

САБУРОВ ОЛЕКСАНДР(1908-1974) – Один з організаторів і керівник партизанського руху в Україні, генерал-майор, командував партизанським з'єднанням, що діяло у Сумській, Житомирській, Волинській та Рівенській областях. З листопада 1942 року — начальник штабу з керівництва партизанського руху Житомирської області, був членом Житомирського обласного комітету

Партизанський рух в Україні набув масовості з кінця 1942 року. Такий активний спротив окупаційному режиму з боку мирного населення виник внаслідок нещадного терору, масових вбивств, геноциду єврейського населення, вивезення молоді до Німеччини на примусові роботи.

Слід зазначити, що в ході війни форми і методи партизанської боротьби суттєво змінювалися і вдосконалювалися. Так, у 1943 році партизанські загони розпочали практику рейдів зі своїх “партизанських домівок”, зокрема, був здійснений “Карпатський рейд” партизанського з’єднання під командуванням С. Ковпака. Хоча мети рейду – знищення нафтових промислів Прикарпаття – досягнуто не було, він справив велике враження на населення України та засвідчив зростання бойового потенціалу українських партизан.

У 1944 р. було сформовано I Українську партизанську дивізію, яка під командуванням П. Вершигори здійснила рейд на Сян і Віслу. Попри всі прорахунки і недоліки партизанський рух мав дуже велике значення у боротьбі проти німецько-фашистських окупантів. За підрахунками німецького командування, 10% сил вермахту на Східному фронті було кинуте на боротьбу з партизанами.

Петро Вершигора(1905-1963) - активний учасник Українського комунстичного руху опору в роки Другої світової війни, генерал-майор

Необхідно враховувати, що в Україні окупанти розгорнули потужну мережу карально-репресивних органів спеціального призначення - розвідки (абвер команди), таємної поліції (гестапо), поліції безпеки, польової жандармерії, охоронної поліції, поліції порядку, підрозділів абвер-3 (військової контррозвідки). Крім того, діяли спецоргани сателітів Німеччини - таємна поліція (Сигуранца) та Служба спеціальної інформації (військова розвідка) Румунії, угорська розвідка та контррозвідка.

В Україні дислокувалося до 26 спецорганів противника, школа підготовки шпигунів і диверсантів "Абверштелле Україна" з філіалами в Києві та Миколаєві (загалом на потреби таємної війни на Східному фронті працювало до 60 німецьких спеціальних навчальних закладів, щорічно випускаючи до 10 тис. розвідників, диверсантів і терористів).

Партизанський рух вніс великий вклад до перемоги над фашизмом. На початок 1944 року на території України нараховувалося близько 50 тисяч партизанів це близько 10% від загальної їх кількості на території СРСР.

Окрему групу радянських партизанів в Україні становили невеликі загони та комсомольські підпільні групи, що виникали стихійно: «Молода Гвардія» на Донбасі, підпілля у Вінниці, загін капітана Кудрі у районі Диканьківських лісів та уздовж Ворскли. Майже 30 тисяч учасників руху опору загинуло або потрапило в табори смерті.

Дії партизанських загонів та підпільних організацій у роки Великої Вітчизняної війни нанесли непоправні збитки живій силі, інфраструктурі та техніці противника, здійснили неоціненний внесок у наближення Великої Перемоги над фашистами та їх союзниками. Ще з радянських часів подвиг партизан-підпільників увічнюють у багатьох населених пунктах України пам'ятники, історичні музеї, музеї партизанської слави. Є такий музей і в Києві.